

หมวดที่ 2

การศึกษาและขั้นตอนเพื่อให้ได้มาซึ่งใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

2.1 การศึกษา (Education)

บทนำ

ในการให้การศึกษาด้านสถาปัตยกรรมทุกสาขา ต้องแน่ใจว่าผู้ที่จบการศึกษามีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติงานสถาปัตยกรรม ที่มีความเหมาะสมทั้งในเรื่องของวิธีและคุณภาพชีวิต สุขลักษณะ ความปลอดภัย และความสมดุลของระบบนิเวศน์โดยรวม ผู้ปฏิบัติงานสถาปัตยกรรมต้องเข้าใจให้ถ่องแท้ถึงวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประวัติความเป็นมา สภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรมนั้นๆ หรือแม้แต่ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อมอันเนื่องมาจากการที่โครงการสถาปัตยกรรมนั้นๆไปตั้งอยู่ นอกจากนี้ยังจะต้องมีความรับผิดชอบต่อผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น ให้ผลงานมีความสอดคล้องทางด้านวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมนั้นๆ

2.1.1 หลักการ

โดยทั่วไป การศึกษาวิชาสถาปัตยกรรมทุกสาขานั้นจัดให้มีขึ้นในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งมักมีระยะเวลาของการศึกษาภาคปกติ (full time) ประมาณ 4-6 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของหมวดวิชาที่เรียน และช่วงระยะเวลาของการหาประสบการณ์จากการทำงานจริงของนักศึกษา

2.1.2 แนวปฏิบัติ

ในทางปฏิบัติ พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543 กำหนดให้สภาสถาปนิกมีอำนาจหน้าที่ในการรับรองปริญญา อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือวุฒิปัตร์ ในการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมทุกสาขา

2.2 การรับรองปริญญาและอนุปริญญา (Accreditation/ Validation/ Recognition)

- บทนำ** การรับรองปริญญา อนุปริญญา และประกาศนียบัตร เป็นขั้นตอนที่แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรการศึกษานั้นๆ สอดคล้องและได้มาตรฐานที่สภาสถาปนิกกำหนดไว้ในมาตรฐานวิชาการของสภาสถาปนิก โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้มั่นใจได้ว่าการให้ศึกษาด้านสถาปัตยกรรมนั้น ตั้งอยู่บนรากฐานที่มั่นคงและเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพมีพื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์ที่ได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน
- 2.2.1 หลักการ** เกณฑ์และวิธีการของการรับรองปริญญา อนุปริญญา และประกาศนียบัตรนั้นกำหนดขึ้นโดยสภาสถาปนิกในรูปของการออกข้อบังคับ ทั้งนี้นอกจากเป็นการสร้างมาตรฐานสำหรับผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพแล้ว ยังเป็นการผลักดันให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และความรู้ความชำนาญในวิชาชีพให้รู้ตงหน้าไปได้มาตรฐานในระดับสากล ในการนี้ สภาสถาปนิกจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบ เพื่อรักษามาตรฐานนี้ให้ทันสมัยสามารถแข่งขันได้กับนานาประเทศอย่างต่อเนื่อง
- 2.2.2 แนวปฏิบัติ** การรับรองปริญญา อนุปริญญา และประกาศนียบัตรของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ให้เป็นไปตามข้อบังคับสภาสถาปนิกว่าด้วยการรับรองปริญญา อนุปริญญา และประกาศนียบัตร ในการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ. 2545

2.3 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงและการฝึกหัดงาน (Practical Experience through Internship)

บทนำ

ผู้สำเร็จการศึกษาทางสถาปัตยกรรม จะต้องมีความรู้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริง และ/หรือ การฝึกหัดงาน ในสายงานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมนั้นๆ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาสถาปนิก จึงจะมีสิทธิขอใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมได้ตามกฎหมาย ทั้งนี้ผู้ที่มีความประสงค์จะขอใบอนุญาตจะต้องนำประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริง และ/หรือ การฝึกหัดงานในขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพทางสถาปัตยกรรมนั้นๆ มาประกอบการขอใบอนุญาตฯ ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาสถาปนิก

2.3.1 แนวปฏิบัติ

แนวปฏิบัติว่าด้วยการปฏิบัติงานจริง / การฝึกหัดงาน

1. ระยะเวลาของการปฏิบัติงานจริง และ/หรือ การฝึกหัดงาน

ให้ผู้ขอใบอนุญาตฯ นำหลักฐานแสดงระยะเวลาการปฏิบัติงานจริง และ/หรือการฝึกหัดงาน มาแสดงในการขอใบอนุญาตเพื่อประกอบวิชาชีพ ประสบการณ์ดังกล่าวควรจะได้มาในช่วงระยะเวลาดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ครั้งหนึ่งของระยะเวลาของการปฏิบัติงานจริง และ/หรือการฝึกหัดงาน จะต้องเป็นการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมในสาขาที่ตรงกับพื้นฐานการศึกษา และไม่ว่ากรณีใดๆก็ตามระยะเวลาในการปฏิบัติงานจริงไม่ควรเกี่ยวข้อง หรือ ส่งผลให้เกิดการลดทอนระยะเวลาในการศึกษาเล่าเรียน ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาสถาปนิก

2. วัตถุประสงค์ของการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานจริงและ/หรือการฝึกหัดงาน

- เพื่อให้สถาปนิกฝึกหัดได้มีโอกาสเรียนรู้ประสบการณ์และความรู้พื้นฐานต่างๆ เพื่อสร้างทักษะที่หลากหลายในการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม
- เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการปฏิบัติวิชาชีพ กิจกรรม และประสบการณ์ต่างๆ ของสถาปนิกฝึกหัด จะได้รับการบันทึกด้วยวิธีการที่ได้มาตรฐาน

3. ประเภทของประสบการณ์

สถาปนิกฝึกหัด ควรได้รับการฝึกปฏิบัติงานภายใต้คำแนะนำของสถาปนิกผู้กำกับดูแล โดยครั้งหนึ่งของงานที่สถาปนิกฝึกหัดรับผิดชอบควรเป็นงานในสายวิชาชีพ ซึ่งควรจะเป็นงานใดๆใน 4 ประเภท ต่อไปนี้

3.1 การจัดการโครงการและการจัดการองค์กร

- การพบปะลูกค้า
- การสนทนากับลูกค้าเพื่อขอข้อมูลในการทำแบบร่างขั้นต้น
- การกำหนดความต้องการของลูกค้า
- การบริหารโครงการ (ก่อนการเซ็นสัญญา)
- การกำหนดเงื่อนไขต่างๆในสัญญา
- การวางแผนการทำงานร่วมกัน
- การประสานงานกับที่ปรึกษา
- การจัดการด้านการเงินของบริษัทและโครงการ
- การจัดการประเด็นส่วนบุคคล

3.2 การออกแบบและเอกสารประกอบการออกแบบ

- การสำรวจและประเมินพื้นที่โครงการหรือสถานที่ก่อสร้าง
- การพบปะและติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การตีความกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง
- การเตรียมการนำเสนอแบบและหรือผังร่าง และแบบหรือผังที่พัฒนาแล้ว
- การตรวจสอบงานออกแบบที่นำเสนอให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ ข้อบัญญัติท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ
- การเตรียมงบประมาณ การประมาณราคา การวางแผนทางการเงิน และการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ

3.3 เอกสารประกอบการก่อสร้าง

- การเตรียมแบบก่อสร้าง/แบบพัฒนาโครงการและรายละเอียดประกอบแบบหรือผัง
- การตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการให้สอดคล้องกับระยะเวลาและงบประมาณที่วางแผนไว้
- การตรวจสอบเอกสารยินยอมต่างๆให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ
- การประสานงานด้านงานเอกสารกับผู้รับเหมา และหรือผู้ดำเนินการของโครงการ
- การประสานงานให้เป็นไปตามแบบคู่สัญญาและรายละเอียดประกอบแบบ

3.4 การดำเนินการระหว่างงานก่อสร้าง และหรือพัฒนาโครงการ

- การประชุมโครงการ ณ สถานที่ก่อสร้าง และหรือพื้นที่โครงการ
- การตรวจงานก่อสร้าง และหรือพัฒนา
- การแนะนำ ตักเตือน หรือการตรวจรับงานของผู้รับเหมา และหรือผู้ดำเนินการโครงการ
- การรายงานต่อเจ้าของโครงการ
- การประสานงานในส่วนที่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการปรับงบประมาณ

4. การบันทึกการฝึกหัดงานทางสถาปัตยกรรม

สถาปนิกฝึกหัด จะต้องทำการจดบันทึกข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่ได้มาตรฐานตามที่สภาสถาปนิกกำหนดไว้ เพื่อให้การบันทึกนั้นๆมีข้อมูลในรายละเอียดของทุก ๆ ช่วงเวลาของการฝึกหัด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้พิจารณาได้ทราบถึงประสบการณ์และความรู้เพิ่มเติมต่างๆ ที่ได้รับในช่วงระยะเวลาของการฝึกหัดนั้นๆ

5. สถาปนิกผู้ดูแล

สถาปนิกฝึกหัด จะต้องปฏิบัติงานและหาประสบการณ์จากการทำงานภายใต้การควบคุมดูแลของสถาปนิกผู้กำกับดูแล สถาปนิกผู้กำกับดูแลจะต้องเป็นสถาปนิกที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมอย่างน้อยในระดับสามัญสถาปนิก และควรจะต้องเป็นนายจ้าง หรือเป็นสถาปนิกผู้ซึ่งสถาปนิกฝึกหัดนำเสนอรายงานการปฏิบัติงานในช่วงต่างๆ ของการฝึกหัดงานด้วย

2.3.2 การเข้าสู่ระบบ ของสภาสถาปนิก เมื่อเสร็จสิ้นการ ฝึกงาน

เมื่อสถาปนิกฝึกหัดได้ผ่านการฝึกหัดงานตามระยะเวลาที่สภาสถาปนิกกำหนดเสร็จสิ้นแล้ว และมีความประสงค์จะขอใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สามารถแสดงความจำนงไปยังสภาสถาปนิกได้ โดยจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนของการขอรับใบอนุญาตตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาสถาปนิก

2.4 การออกใบอนุญาตและอายุใบอนุญาตผู้ประกอบวิชาชีพ (Registration/Licensing/Certification)

บทนำ	การออกใบอนุญาต การกำหนดอายุใบอนุญาต การจดทะเบียนสมาชิก การออกใบวุฒิบัตร การประกอบวิชาชีพ ถือเป็นการรับรองที่ถูกต้องตามกฎหมาย ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543 เพื่อให้การรับรองนั้นๆ เป็นเครื่องยืนยันความพร้อมของสถาปนิก ทั้งในรูปของบุคคลและนิติบุคคล
2.4.1 วัตถุประสงค์	เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสาธารณชนทั่วไปว่า สถาปนิกผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ได้รับการตรวจสอบดูแลจากองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งยังได้รับการฝึกฝนอบรม ให้ปฏิบัติภารกิจเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน ทั้งในส่วนของสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่ยั่งยืน
2.4.2 แนวปฏิบัติ	วิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมเป็นวิชาชีพที่ได้รับการคุ้มครองและควบคุมตามกฎหมายจึงถือเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีความประสงค์จะประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมในประเทศไทย ทั้งประเภทบุคคลและประเภทนิติบุคคลทุกราย ต้องสมัครเป็นสมาชิกสภาสถาปนิก และขอรับใบประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบังคับสภาสถาปนิกว่าด้วยการรับสมัครเป็นสมาชิกของสภาสถาปนิก พ.ศ. 2544 และข้อบังคับสภาสถาปนิกว่าด้วยคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมแต่ละระดับ การออกใบอนุญาต การต่อใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การออกใบแทนใบอนุญาต และการออกหลักฐานการรับรองการได้รับใบอนุญาต พ.ศ. 2552

2.5 ความรู้ความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Knowledge and Ability)

- บทนำ** ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม และผู้ที่ได้รับใบอนุญาตฯ ไปแล้ว จะต้องเข้ารับการทดสอบและผ่านการอบรมทางวิชาชีพ ตามที่สภาสถาปนิก กำหนดในทุกระดับของการประกอบวิชาชีพ
- 2.4.1 วัตถุประสงค์** เพื่อให้สาธารณชนทั่วไปแน่ใจได้ว่า สถาปนิกผู้มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพนั้น มีคุณสมบัติ ความรู้ และความสามารถเป็นที่ยอมรับ ทั้งยังสร้างความมั่นใจให้กับสาธารณชน ได้ว่าความรู้ความสามารถนั้นได้รับการตรวจสอบ ฝึกฝน และเพิ่มพูนอย่างต่อเนื่องภายใต้ การควบคุมดูแลขององค์กรที่เชื่อถือได้
- 2.4.2 แนวปฏิบัติ** การพัฒนาซึ่งความรู้ความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม จะต้องผ่าน มาตรการการควบคุมดูแลของสภาสถาปนิกอย่างใกล้ชิด ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบ วิชาชีพในทุกระดับจะต้องผ่านการทดสอบและอบรมตามระเบียบและข้อบังคับที่สภา สถาปนิกกำหนด รวมทั้งการเข้ารับการทดสอบขั้นสูงก่อนการขอเลื่อนสู่ระดับ วุฒิสถาปนิก นอกเหนือจากการเข้าทดสอบและฝึกอบรมแล้ว สถาปนิกผู้นั้นยังจะต้องแสดงหลักฐานทาง ประสบการณ์ในรูปของผลงานที่ได้เคยปฏิบัติงานมา ประกอบการพิจารณาให้ได้รับ ใบอนุญาตหรือการขอเลื่อนระดับ เพื่อเป็นการยืนยันถึงความพร้อมที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้ ประกอบวิชาชีพต่อคณะกรรมการพิจารณาฯ ของสภาสถาปนิก

2.6 การพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง (พวต.)

(Continuing Professional Development, CPD)

- บทนำ** การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง หรือการศึกษาต่อเนื่อง มิใช่การศึกษาตามหลักสูตร เพื่อให้ได้วุฒิทางการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อรักษาและเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญของสถาปนิกให้คงอยู่ ทันสมัย และตรงกับความ ต้องการของสังคม
- 2.6.1 วัตถุประสงค์** สถาปนิกควรอุทิศเวลาเพื่อรักษาความชำนาญที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มพูนความรู้ให้ กว้างขวางและค้นหาแนวทางใหม่ๆ เพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีและเงื่อนไขทางสังคมและ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
- 2.6.2 องค์ประกอบหลัก** องค์ประกอบหลักของการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นทางการนั้น สภาสถาปนิก อาจกำหนดเป็นรูปแบบการศึกษาที่คล้ายคลึงกันกับการศึกษาต่อเนื่องได้ โดยมีข้อคำนึงของ การจัดการดังกล่าว ประกอบด้วย
1. ขั้นตอนและวิธีการเสาะหาและเลือกสรรสถานที่ หลักสูตร และ/หรือ วิชาที่จำเป็น
 2. เกณฑ์มาตรฐานสำหรับโครงการการศึกษาต่อเนื่อง ทั้งโครงการที่เป็นการเรียนรู้ด้วย ตัวเอง และโครงการที่จัดโดยผู้จัดการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน
 3. เกณฑ์มาตรฐานในการผสมผสานการวิจัยและการประเมินความต้องการของผู้ใช้ เข้าใน หลักสูตรและการเรียนการสอนของโครงการการศึกษาต่อเนื่อง
 4. ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่จะให้เกิดความมั่นใจว่าหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องนั้นๆ เน้นที่ ผู้เรียนและตัวองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอดเป็นหลัก โดยมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อส่งเสริม กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ หรือการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (interactive program) เช่น ในชั่วโมงเรียนที่เท่ากัน ผู้เรียนในหลักสูตรที่เน้นการมีส่วน ร่วมระหว่างผู้เรียนและผู้สอน อาจได้รับหน่วย พวต. มากกว่าหลักสูตรที่ไม่เน้นการมีส่วน ร่วม เป็นต้น
 5. มาตรฐานคุณภาพของหลักสูตร เพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในหลักสูตรนั้นๆ ทั้งนี้ก็เพื่อกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน มากยิ่งขึ้น โดยอาจให้ผู้เรียนได้รับหน่วย พวต. ตามระดับคุณภาพการเรียนการสอน และ ความยาวของหลักสูตรนั้นๆ
 6. ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติสำหรับผู้จัดการเรียนการสอน ในการประเมินผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียน และการประเมินผลตัวหลักสูตร (course evaluation) เพื่อสามารถทราบ ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาต่อเนื่องนั้น นอกจากนี้สภาสถาปนิกยังควรมีระบบ ฐานข้อมูลที่ทันสมัยและเที่ยงตรง เพื่อให้ทั้งผู้จัดการเรียนการสอนและผู้เรียนสามารถ สืบค้นข้อมูลต่างๆ เพื่อความคล่องตัวในการโอนหน่วย พวต. และการเข้าเรียนใน หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องสำหรับสถาปนิก ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในโลก
 7. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจำนวนหน่วย พวต. ที่สภาเห็นว่าสถาปนิกควรได้รับในแต่ละปี
 8. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจำนวนหน่วย พวต. ขั้นต่ำในหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับการสาธารณสุข ความปลอดภัย และสวัสดิภาพของสังคม

2.6.3 แนวปฏิบัติ

การพัฒนวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบอีกข้อหนึ่งของสถาปนิก สถาปนิกต้องมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถในการที่จะให้บริการ ควรมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสถาปนิกในการรักษาคุณสมบัติพื้นฐานดังที่ระบุไว้ในข้อ 1.5 คุณสมบัติขั้นพื้นฐานของสถาปนิก นอกจากนี้สภาสถาปนิกเองก็ควรจัดทำนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องเกณฑ์การเพิ่มพูนความรู้ของสมาชิกเพื่อการต่ออายุใบอนุญาต โดยให้เป็นนโยบายที่เป็นที่ยอมรับและได้มาตรฐานสากล